

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Давиденко І.В.

“ ___ ” _____ 2020_р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 242 «Туризм»

(шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування Економіка та організація туристичної діяльності (назва магістерської програми)

на тему: **«СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ»**

Виконавець

студент факультету міжнародної економіки

Сахошко Юлія Павлівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к.е.н. доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Шикіна Ольга Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2020

АНОТАЦІЯ

на кваліфікаційну роботу Сахошко Юлії Павлівни

«Стратегічні напрями розвитку ділового туризму в Одеському регіоні»

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 242 «Туризм»
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2020 рік

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Об'єкт дослідження – процес дослідження стратегічних напрямів розвитку ділового туризму в Одеському регіоні. Предметом дослідження є науково-практичні питання стратегічного розвитку ділового туризму в Одеському регіоні.

Метою роботи є розробка заходів та пропозицій щодо розвитку ділового туризму в Одеській області.

У роботі розглянуто загальні поняття «діловий туризм», «бізнес-туризм» та його стан розвитку в країні та в Одеському регіоні. Проаналізовано міжнародний та вітчизняний досвід ділового туризму. Проведено аналіз наявних ресурсів розвитку ділового туризму в Одеському регіоні.

За результатами дослідження сформульована доцільність будівництва нового виставкового павільйону в місті Одеса. Було економічно обґрунтовано відкриття виставкового павільйону з метою розвитку ділового туризму в регіоні.

Ключові слова: діловий туризм, індустрія MICE, інсентив-туризм, TMC-агентство, ділова подорож, бізнес-готель, виставкова діяльність, віртуальна виставка.

ANNOTATION

Sakhoshko Y.P. "Strategic directions for the development of business tourism in the Odessa region",
qualifying work for Master degree in specialty 242 "Tourism"
Odessa National Economic University
Odessa, 2020

The qualification work consists of an introduction, three chapters, a conclusion, a list of sources used. The subject of the research is the scientific and practical issues of the strategic development of business tourism in the Odessa region.

The aim of the work is develop measures and proposals for the development of business tourism in the Odessa region.

The work considers the general concepts of «business tourism" and its state of development in the country and in the Odessa region. The international and domestic experience of business tourism is analyzed. The analysis of the available resources for the development of business tourism in the Odessa region.

Based on the results of the study, the expediency of building a new exhibition pavilion in the city of Odessa was formulated. It was economically feasible to open an exhibition pavilion in order to develop business tourism in the region.

Key words: business tourism, MICE industry, incentive tourism, TMC agency, business trip, business hotel, exhibition activities, virtual exhibition.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи розвитку ділового туризму	7
1.1. Сутність, принципи та особливості розвитку ділового туризму	7
1.2. Світовий та вітчизняний досвід функціонування ділового туризму	15
1.3. Особливості організації ділових подорожей туристичним підприємством	26
РОЗДІЛ 2. Дослідження функціонування ділового туризму в Одеському регіоні	36
2.1. Тенденції розвитку МІСЕ-заходів в Одеському регіоні	36
2.2. Аналіз наявних ресурсів розвитку ділового туризму в Одеському регіоні	45
2.3. Місце готельного бізнесу в організації ділового туризму	52
РОЗДІЛ 3. Обґрунтування перспективних напрямів розвитку ділового туризму в Одеському регіоні	58
3.1. Стратегія розвитку ділового туризму Одеського регіону.....	58
3.2. Розробка виставкового павільйону в Дюківському парку.....	67
3.3. Економічне обґрунтування заходів для розвитку ділового туризму	73
ВИСНОВКИ	80
Список використаних джерел	83
ДОДАТКИ	90

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах діловий туризм – це прибутковий, швидко зростаючий сегмент найбільшого у світі галузевого сектору.

Найпривабливіші ніші в бізнес-туризмі існують для країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою. Ці країни можуть продавати себе як економічно вигідні, як екзотичні місця, де корпоративні цілі можуть бути досягнуті в умовах омолодження.

Туризм є одною з провідних галузей світу, адже саме цей сектор відповідає за створення більшості робочих місць. У багатьох країнах, що розвиваються, та країн з перехідною економікою туризм став переважаючим інструментом економічного зростання.

Отже, актуальність даної кваліфікаційної роботи полягає у визначенні конкурентних тенденцій та задоволенні потреб ділових подорожей як у ефективності, так і у відпочинку.

Мета кваліфікаційної роботи є розробка напрямів розвитку ділового туризму в Одеському регіоні.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити сутність та принципи розвитку ділового туризму;
- розглянути світовий та вітчизняний досвід функціонування ділового туризму;
- визначити особливості організації ділових подорожей туристичним підприємством;
- дослідити тенденції розвитку МІСЕ-заходів в Одеському регіоні;
- проаналізувати наявні ресурси розвитку ділового туризму в Одеському регіоні;

- провести оцінку місця готельного бізнесу в організації ділового туризму;
- визначити стратегію розвитку ділового туризму Одеського регіону;
- розробити рекомендації щодо впровадження напрямів розвитку ділового туризму в Одеському регіоні;
- провести економічне обґрунтування впровадження рекомендацій.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процес дослідження стратегічних напрямів розвитку ділового туризму в Одеському регіоні.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є науково-практичні питання розробки напрямів розвитку ділового туризму в Одеському регіоні.

Методом дослідження роботи є діалектичний метод дослідження явищ та процесів у їхньому взаємозв'язку і розвитку. Для досягнення мети та розв'язання визначених завдань кваліфікаційної роботи використано такі загальнонаукові методи: абстрактно-логічний (для узагальнення теоретичних положень, визначення сутності економічних понять, формування висновків); системний аналіз; графічний (для наочного представлення статистичних даних); табличний та групування; експертних; конструктивний та експериментальний (оцінка результатів запропонованих заходів щодо розробки моделі кластеру ділового туризму в Одеському регіоні).

Інформаційна база дослідження. Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять наукові праці з названої проблеми вітчизняних та зарубіжних вчених, законодавчі та нормативні акти України, інструктивні матеріали, що регламентують діяльність суб'єктів господарювання, довідково-інформаційні видання.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (57 найменувань), додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 91 сторінка комп'ютерного тексту. Основний зміст викладено на 82 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 25 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано:

- Сахошко Ю.П. Сутність та принципи ділового туризму / Ю.П. Сахошко // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали круглого столу та студентської науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 квітня 2021 р.) / Одеський національний економічний університет. – Одеса: ОНЕУ, 2021. (прийнято до друку у збірнику тез).
- Сахошко Ю.П. Регіональний напрям розвитку екскурсійної діяльності / Ю.П. Сахошко // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених, 15 квітня 2020 р.: у 3-х томах. – Т. 2. – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2020. – 459 с. С. 168-172
- Сахошко Ю.П. Аналіз розвитку туристичного ринку Чорногорії // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених, 15 квітня 2020 р.: у 3-х томах. – Т. 2. – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2020. – 459 с. С. 282-287
- Сахошко Ю.П. Сутність стратегічного управління на туристичному підприємстві // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених, 15 квітня 2020 р.: у 3-х томах. – Т. 2. – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2020. – 459 с. С. 442-445

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки.

1. Визначено сутність та проаналізовано різноманітні погляди та підходи до визначення дефініції «діловий туризм», так це поїздки, пов'язані з виконанням фахових обов'язків з метою відвідування об'єктів, що належать фірмі або становлять для неї певний інтерес. Діловий туризм або ділові поїздки – це, по суті, форма подорожі, яка передбачає здійснення ділової діяльності, але знаходячись далеко від дому. Розглянуто характеристиками ділового туризму, що обумовлюють високий рівень прибутковості, стійкість до сезонності та гармонійне доповнення рекреаційного туризму, інвестиції в об'єкти ділового туризму ведуть до відродження міських і внутрішніх міських територій, бізнес-туризм стимулює учасників ділового заходу повертатися до дестинації вдруге з метою розважального туризму разом з їх сім'ями.

2. Жорсткий період пандемії COVID-19 вносить корективи у сприйняття потреб та методів їх реалізації. Існує думка фахівців туристичної сфери, що ділові поїздки ніколи не повернуться до минулого рівня та віддалена робота стане новою нормою. Але позитивний прогноз стверджує, що у 2021 р. замовлення на ділові поїздки можуть бути близькими до рівня 2016 р., або приблизно на 15% нижче рівня 2019 р. За діловими мандрівниками підуть і звичайні туристи, вважають експерти.

Ключову роль у відновленні галузі відіграватиме активна політика держави у сфері туризму, її готовність співпрацювати з приватним сектором, аеропортами, авіакомпаніями, туроператорами, готельєрами; просувати імідж країни на національному та міжнародному рівнях; заохочувати безпечні подорожі, а також надавати всебічну підтримку, у тому числі інформаційну, бізнесу та туристам: тримати в курсі щодо загальнонаціональних і регіональних медичних протоколів, зробити доступною інформацію про актуальні контакти закладів охорони здоров'я тощо. Злагодженими

поступовими діями держава зможе відновити після кризи і повернути галузь до активних темпів зростання.

3. Слід зазначити, що діловий туризм відрізняється від звичайного туризму не лише своїми цілями, а й інструментарієм, за допомогою якого дана поїздка організовується. Розповсюдження на ринку бізнес туризму отримали ТМС (Travel management company) – спеціалізовані агентства, що займаються організацією ділових поїздок і відрізняються від бізнес-трєвел-агентств такою важливою характеристикою, як використання передових технологій, наприклад ОБТ (online booking tool) – ІТ-рішення, що являє собою сучасний онлайн-майданчик для моментального бронювання.

4. Протягом останніх кількох років роль України у міжнародному бізнесі інтенсивно зростала, і разом із економічним розвитком це призвело до значного вдосконалення туристичної галузі МІСЕ. Український МІСЕ-туризм став одним з основних напрямків ділової діяльності країни.

Дослідження показали, що маркетингова стратегія 5P та метод аутсорсингу є оптимальним рішенням для виживання та відновлення компаній МІСЕ. У міру формування висококонкурентних ринків класична модель маркетингового комплексу зазнала змін і отримала додаткові елементи.

5. На 2018 рік в Україні налічується всього 4293 суб'єкти туристичної діяльності, враховуючи у загальній кількості юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Зокрема в Одеській області цей показник становив 270 суб'єктів туристичної діяльності.

Станом на 2018 рік з діловою, службовою метою в Україні туроператорами та турагентами було обслуговано всього 211794 особи. В Одеському регіоні цей показник становив 1482 особи.

Спільно з бізнесом та міжнародними партнерами Одеса була представлена на 13-ти міжнародних туристичних виставках.

6. За експертними оцінками, 92% представників індустрії ділового туризму впевнені, що сучасний бізнес-готель не мислимий без

високошвидкісного інтернету, причому доступ до нього повинен бути відкритий в усіх загальнодоступних місцях.

Одеса, Київ та Львів залишаються найпопулярнішими містами для ділового туризму, розміщуючи основну масу готелів, що спрямовані на задоволення потреб бізнес-туристів. В цілому, середній рейтинг бізнес-готелів Одеси згідно Booking.com складає приблизно 8,2 бали із 10 можливих.

7. Стратегічним напрямком розвитку туристичної галузі Одеської області є перетворення її у конкурентоспроможну, високорентабельну, інтегровану у світовий ринок галузь, що зможе стати вагомим чинником прискорення соціально-економічного розвитку області, підвищення якості життя населення, гармонійного розвитку і консолідації суспільства, популяризації України у світі.

8. В якості активізації ділового туризму та збільшення зацікавленості ділових туристів в Одеському регіоні була здійснена рекомендація щодо будівництва нового виставкового павільйону в місті.

Виставкова діяльність є багатофункціональним явищем, що сприяє розвитку внутрішньої та зовнішньої торгівлі, зміцненню міжнародних зв'язків, пропаганді інноваційних технологій та нових видів продукції, товарів та послуг, активізує фінансові потоки, формує інформаційне середовище, яке відображає стан і тенденції розвитку галузей та товарних ринків.

9. Надано економічне обґрунтування пропозиції з будівництва нового виставкового павільйону, що сприятиме покращенню іміджу регіону та розширить можливість проведення значних за масштабом заходів ділового спрямування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андренко І. Б. Діловий туризм: навч. посібник / І. Б. Андренко; Харків.нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків: ХНУМГ, 2014. – С. 14.
2. Бейдик О. О. Словник-довідник з географії туризму, рекреології та рекреаційної географії. - К.: Палітра, 1997. - 130 с.
3. Бізнес-тури: індивідуальний підхід проти неякісного мас-маркету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hubs.ua/business/biznes-turi-individual-nij-pidhid-proti-neyakisnogo-mas-marketu-146038.html>
4. Бум інтернету в Україні: чи готові ми до стрибка в онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/science/bum-internetu-v-ukrajini-chi-gotovi-mi-do-stribka-v-onlayn-novini-11039603.html>
5. Галасюк С. С. Бізнес-готелі на ринку ділового туризму Одеського регіону / С. С. Галасюк // Інфраструктура ринку. – Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2017. – Вип. 5. – С. 139-145.
6. Галасюк С. С. Конференц-сервіс в системі готельного обслуговування / С. С. Галасюк // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів. Аспірантів та вчених (м. Одеса, 10 квітня 2019 р.) / Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019. – С. 46-50.
7. Галасюк С. С. Особливості функціонування бізнес-готелів в Одеському регіоні / С. С. Галасюк, К. В. Царенко // Економіка, фінанси та управління: проблеми та сучасні шляхи розвитку: матеріали підсумкової міжнародної науково-практичної конференції, 25-26.12.2015 р. - у 3-х частинах. – Львів: Львівська економічна фундація, 2015. – Ч. 2. – С. 78-81.
8. Галасюк С. С. Світові та національні тенденції розвитку ділового туризму / С. С. Галасюк, О. Ю. Цимбаліст // Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи: матеріали Міжнародної науково-практичної

конференції (м. Дніпро, 15-16.12.2017 р.). У 2-х частинах. – Дніпро: НО «Перспектива», 2017. – Ч. 1. – С. 9-12.

9. Галасюк С. С. Структура туристопотоку Одеського регіону за цілями відвідування / С. С. Галасюк // Міжнародне науково-технічне співробітництво: механізми та стратегії: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (31.03.2017 р.). – Львів: Львівська економічна фундація, 2017. – С. 45-49.

10. Герасименко В. Г. Податкове регулювання туристичного сектору України в контексті світового досвіду / В. Г. Герасименко, В. Я. Павлоцький // Перспективи розвитку туризму в Україні: зб. наук. праць Київського університету туризму, економіки і права – 2019. – Вип. 1. – С. 222–244

11. Давиденко І.В. Концептуальні підходи до організації та діяльності туристичних кластерів : монографія / за заг. ред. І. В. Давиденко, О. Л. Михайлюк. – Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2020. – 497 с.

12. Давиденко І.В. Культурний туризм як сучасний напрямок використання та збереження історико-культурної спадщини Одеського регіону / І. В. Давиденко // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – Випуск 2 (08). - Ч. 2. – С. 49 – 53.

13. Давиденко І.В. Культурно-історична спадщина як основна складова розвитку культурного туризму в Україні / І. В. Давиденко // The global competitive environment: development of modern social and economic systems. - Chisinau, Republic of Moldova: Baltija Publishing, 2017. – P. 20-22.

14. Давиденко І.В. Шляхи оптимізації використання потенціалу регіональної рекреаційної системи / І.В. Давиденко // Вісник соціально-наукових досліджень. – Вип. 12. – Одеса, 2002. – С. 19-23.

15. Даниліна С. О. Концентрація виробництва та капіталу в Україні / С. О. Даниліна // Вісник Національного технічного університету «ХП»: збірник наукових праць. Серія: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Х.: НТУ «ХП», 2013. – №44 (1017). – С. 15–24.

16. Даниліна С. О. Перспективи використання потенціалу СЕЗ в умовах посткризового відновлення економіки України / С. О. Даниліна, Г. М. Коцюрубенко, О. В. Шикіна // Інфраструктура ринку. – Одеса, 2020. – Вип. 42. – С. 77-82.

17. Даниліна С. О. Фінансово-економічні наслідки пандемії для світової туристичної галузі / С. О. Даниліна, Г. М. Коцюрубенко, О. В. Шикіна // Причорноморські економічні студії. – 2020. – № 52. – Ч. 1. – С. 29-34.

18. Закон України "Про туризм" // Урядовий кур'єр. - 1995. - № 171-172. -С. 5-6.

19. Кожухівська Р.Б. Використання міжнародного досвіду впровадження інновацій у сферу готельного бізнесу. Вісник Донецького національного університету. Серія В : Економіка і право. 2015. Вип. 1. С. 160–164.

20. Конференц-сервіс в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conference-service.com.ua>

21. Коцюрубенко Г. Практика та проблематика формування місцевих бюджетів (на прикладі обласного бюджету Одеської області) [Текст] / Г. Коцюрубенко, А. Щербатюк // Науковий вісник. – 2018. – № 1 (253). – С. 83-97.

22. Коцюрубенко Г.М. Потенціал трудових мігрантів у розвитку туристичного бізнесу в регіонах України / Г. М. Коцюрубенко// Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали круглого столу та студентської науково-практичної конференції (м. Одеса, 10 квітня 2019 р.) / Одеський національний економічний університет. – Одеса: ОНЕУ, 2019. – 881 с. С. 66-68.

23. Крачило Н. П. Географія туризму. - К.: Вища школа. 1987. - 208 с.

24. Лідером в рейтингу комфортності українських міст в 2020 році вперше став Хмельницький [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua-news.liga.net/economics/pr/liderom-v-reytingu-komfortnosti-ukrainskih-mist-v-2020-rotsi-vpershe-stav-hmelnitskiy>

25. Маринін М.М. Туристські формальності і безпека у туризмі. - М .: Фінанси і статистика, 2004. - 144 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://infotour.in.ua/marinin.htm>

26. Мартинова Н. Перспективи розвитку подієво-гастрономічного туризму в Одесі як туристичної дестинації / Н. Мартинова // Науковий вісник Одеського національного економічного університету : зб. наук. праць / За ред. : Д.В. Завадської (голов. ред.). (ISSN 2409-9260). Одеса : Одеський національний економічний університет. – 2019. – № 6 (269). – с. 121-146.

27. Модель 5P в маркетингу: суть концепції і приклад використання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://t-laboratory.ru/2019/03/28/model-5p-v-marketinge-sut-koncepcii-i-primer-ispolzovaniya/>

28. Музичка Є. О. Стан і тенденції розвитку ділового туризму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2018/12.pdf

29. Музичка Є.О., Петренко В.А. Стан і тенденції розвитку ділового туризму в Україні. Економіка та держава. 2018. № 1/2018. С. 55–60. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2018/12.pdf (дата звернення: 10.09.2020).

30. Отели для бизнеса или что нужно деловым путешественникам? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magaz.su/otel-dlya-biznesachto-nuzhno-delovym-puteshestvennikam.>

31. Офіційний сайт м. Одеси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://omr.gov.ua>

32. Павлоцький В. Я. Методика конкурентного аналізу регіональних туристичних ринків / В. Я. Павлоцький // Науковий вісник Чернівецького університету – 2016. – № 4. – С. 146–152.

33. Павлоцький В. Я. Статистична оцінка кількісних індикаторів регіональних ринків організованого туризму // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць – Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2017. – Вип. 1. – № 64. – С. 236–246.

34. Пандяк І. Сучасний стан та проблеми розвитку бізнес-готелів в Україні / І.Пандяк // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2008. - Вип.24. - С.224-229 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/pandyak.htm

35. Поняття ділового туризму і його видова структура [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.managemasters.ru/gmases-578-2.html>.

36. Реймерс Н. Ф. Природокористування: Словник-довідник. - М.: Думка, 1990. - 637 с.

37. Рицци В.В. Сущность и особенности делового туризма. Санкт-Петербург: АСТЕРИОН, 2012. 316 с.

38. Розвиток ділового туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://otherreferats.allbest.ru/sport/00489917_0.html

39. Сахошко Ю.П. Аналіз розвитку туристичного ринку Чорногорії // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених, 15 квітня 2020 р.: у 3-х томах. – Т. 2. – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2020. – 459 с. С. 282-287

40. Сахошко Ю.П. Регіональний напрям розвитку екскурсійної діяльності / Ю.П. Сахошко // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених, 15 квітня 2020 р.: у 3-х томах. – Т. 2. – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2020. – 459 с. С. 168-172

41. Сахошко Ю.П. Сутність стратегічного управління на туристичному підприємстві // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених, 15 квітня 2020 р.: у 3-х томах. – Т. 2. – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2020. – 459 с. С. 442-445

42. Сахошко Ю.П. Сутність та принципи ділового туризму / Ю.П. Сахошко // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали круглого столу та студентської науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 квітня 2021 р.) / Одеський національний економічний університет. – Одеса: ОНЕУ, 2021. (прийнято до друку у збірнику тез).

43. Серегина В.Г. Деловой туризм в системе туруслуг. Туризм: практика, проблемы, перспективы. 2011. № 6. С. 56–62.

44. Станковская І.К., Стрілець І.А. Економічна теорія: Підручник / І.К. Станковская, І.А. Стрілець. - 2-е вид. - М.: Изд-во Ексмо, 2006.- с.142

45. Статистика ділових подорожей 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.condorferries.co.uk/business-travel-statistics>

46. Стратегія розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/strategiya-rozvytku-odeskoyi-oblasti-na-period-2021-2027-roky.pdf>

47. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія ; вид. 2-е, перероб. та доп. Київ : КНТЕУ, 2009. 463 с.

48. Туристичний барометр UNWTO [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.unwto.org>.

49. Як криза допомогла розвитку внутрішнього туризму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/opinion/vidpochinok-v-ukrajini-2020-roku-yak-koronavirus-viklikav-turistichniy-bum-novini-ukrajini-50099964.html>

50. Ярьоменко С. Г. Позиціонування Одеської області на ринку готельних послуг України / С. Г. Ярьоменко, О. В. Шикіна, Н. В. Нечева // Інфраструктура ринку: Електронний науково-практичний журнал. – 2020. – Вип. 48. – С. 165-177.

51. Gerasimenko V. G. Tourism competitiveness evaluation of the Ukraine's regions / V. G. Gerasimenko, V. Y. Pavlotskiy // Вісник соціально-економічних

досліджень: зб. наук. праць – Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2016. – Вип. 4. – № 55. – С. 283–289.

52. Global business travel forecast 2019. URL: <https://www.traveldoo.com/en/global-business-travel-forecast-2019/> (дата звернення: 10.09.2020).

53. Let's Odesa. Туристичний застосунок в Одесі реалізується за грантові кошти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://odessa5t.com.ua>

54. MICE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/MICE>

55. Strategy of economic and social development of the city of odessa until 2022 (updated) Odessa – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://omr.gov.ua/images/File/DODATKI_2017/Ekonomika/Strat_eng_05_17.pdf

56. Travel, Tourism & Hospitality. 2020. Statistics and Market Data on Travel, Tourism & Hospitality. URL: <https://www.statista.com/study/9996/tourism-worldwidestatista-dossier/> (дата звернення: 10.09.2020).

57. UNWTO World Tourism Barometer. 2020. Vol. 18. URL: <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/wtobarometereng.2020.18.1.4> (дата звернення: 10.09.2020).